

li dius! Te clavarà un fart de llenya que t' deixarà baldat!

LARI. Jo li diré, surti lo que surti!

SIÓ. No, no li diguis pas, pobre de tu! Amb aquell geniot tant dolent que té!... No ho xerris, ho sents, Lari, no ho xerris!... Ton pare t'pegaria, i jo no li podria pas privar!... Calla-t'ho; sinó, em faras plorar!

LARI. I tu... com quedaras?

SIÓ. No ten cuidis de mi... Dona-t brasa per tu. Jo rai, que tindrè l meu fill! Pitjor tu, que no l podras veure!

LARI. Ah, no, no! Jo no vull que ten vagis! Vaig a contar-ho tot al pare!

SIÓ. Jo li diré que és mentida.

LARI. Li negaras?

SIÓ. Sí, que li negaré!

LARI. No t creurà.

SIÓ. Sí, que m creurà! Ja trauré les meves manyes pera que m cregui.

LARI. Que no m vols? Que no m'estimes?

SIÓ. Sí, que t'estimo.

LARI. Doncs, deixa-m tenir el fill.

SIÓ. Ja l tindras.

LARI. Quan?

SIÓ. Quan siguis més gran. Ara ets massa jove. Quan siguis un home, vina, que, si jo soc viva, també t'estimaré.

LARI. I ens casarem?

SIÓ. Sí, sí: ens casarem.

LARI. I aon vas, ara?

SIÓ. No ho sé. Quan trobi casa... ho sents?... quan trobi casa, que de segur que n trobaré, un dia que faci festa ja m deixaré veure am tu per fer-te saber on soc. I d'aquí uns quants anys ens casarem. Però, ara, calla, que ton pare t'pegaria.

LARI. No puc callar, creu-me, no puc... Aquesta nit m'hi fet un tip de plorar, Sió!... Quines coses més tristes hi pensat!

SIÓ. Ara rai: el nen ja està batejat, ja és cristià.

LARI. Però no té pare.

SIÓ. Que sí!

LARI. Que no!... Com que jo m'hi ho callat. Que n'hi sigut de bestia i de covart! No, no; vaja, no m preguis més. No tinc tant

mal cor, encara!... Vaig a xerrar-ho tot: que m peguin, que m matin, si volen! Jo t'estimo a tu! Jo estimo l meu fill! (*Fa pelons al nen.*)

SIÓ. Vés, deixa-l, que l faras plorar! Així sí que l faras plorar, tant sofert que és!

LARI. Jo l vui! Jo l vui! És meu!

SIÓ. Mira, que és teu: denteta!

LARI. És nostre... dels dos!

SIÓ. Deixa-l estar, pobret!

LARI. Jo no l vui deixar estar! És sanc de la meva sanc! Fill meu, fill del meu cor! Perdona-m, perdona-m, que jo t vui tant com a la meva mare!... Més, més, fill meu!... Sí, més!

SIÓ. Ai, ai, que vénen! (*Am terror.*)

LARI. Que vinguin!

SIÓ. Mira... que ve ton pare!

LARI. El pare!... Per què haig d'esser tant covart! Per què tinc de patir tant, si estimo tant!

SIÓ. Vés-ten!... Corre, que no t'atrapin!

LARI. No!

SIÓ. Vés-ten, maco, vés-ten! (*Am grans prec.*)

LARI. Déu meu, Déu meu! (*Sen va plorant.*)

IGNASI IGLESIAS

CERCANT EL COMTE L'ARNAU. PER JOAN MARAGALL

Així que un hi entra en aquell claustret sembla que s'enfonsi sigles endarrera. Dins d'aquells murs ronecs, atormentats d'obertures tornades a tapar i ja inexplicables, la llum hi és estranya i diferent.

Un entra allí i, tot plegat, ho sent tot lluny. Les campanes, que són gaire bé al damunt mateix, tenen un só ofegat que sembla que toquin qui sap aon. Els crits de la quitxalla, que juga allà fora mateix a la plaça, també s'allunyen. Les orelles xiulen com quan

fa molta quietud. I se sent una fredor estranya i un entorpidiment de tot.

I, al mig, les vuit arcadetes menjades i arrodonides per les pluges i els vents de tants cents anys; els capitells amb aquells entortolliments de pedra consumida. Ara, a dins, hi han plantat un jardinet molt trist. El tell del centre ja s'ha mort i assecat desseguida.

I pensar que allí dins hi ha la llegenda del comte l'Arnau; que aquell era l claustre de les monges que diu que ell anava a veure per una mina que deu esser per llà sota... I, més, sentir-se a fóra tot rodejat de montanyes altes... Tot plegat fa una cosa!

Una tarda que m'hi estava, allí assegut en el pedriç sota dels arcs, va entrar l'agutzil del poble amb una regadora, i desde una especie de galeria que hi ha dalt va començar a regar els arbustes fent-los com una pluja de misericordia. Jo li vaig fer preguntes sobre l'edifici, i em va dir que... ui!... havia servit per moltes coses: hospital, quartel, cort pel bestiar. I m'anava senyalant: «Aqui, la comuna dels soldats... Per llà corrien els porcs...» i a mi la llegenda se m'anava entelant, enfonsant, endins, endins de sigles d'abandonament i de bruticia... Emperò aquell era encara l claustret de les monges, tant petit. En aquell temps tot devia esser així, encofornat, baix; tot devien esser amagatalls. Me volia afigurar una d'aquelles monges de mil anys endarrera (qui sap com devien anar vestides?), passant am naturalitat pel claustret... I el comte l'Arnau, que gros devia semblar allà dins, quan hi entrava! Com devia esser?

Vet-aquí que m veig a davant a un noi del poble que li diem l'Agustí. És un xicot beneit que mentre soc allà dalt no m deixa mai de petja: de tant en tant li dono centims (*sssentims*, que diu ell ab l'aigua a la boca), i sempre me l trobo al davant, brut com una guilla, esparracat de dalt baix, amb un cap de cabells polsosos, i sempre amb un sac al coll.

— Què hi duus an aquest sac, Agustí?

— Herba!— diu ell triomfalment.

I, com de fet, sempre l trobareu pel de fóra fent herba pels conills: deuen esser uns

conills d'una voracitat terrible; però lo que és que ell és un encantat. Bada per qualsevol cosa. Veu un ramat que pastura, i sel mira, sel mira, que no sé lo que hi troba; passa per un pont, i ja és desseguida abocat a la barana guaitant a baix com am gran interès... i lo mateix s'hi està un quart que mitja hora. Un li diu: «Què aguaites, Agustí?» Ell se gira am la cara riallera, mira d'aquí i d'allà com pensant lo que dirà... i no diu res. Veu volar una bolva i la va seguint am la vista fins que pot. Tot l'encanta. La cara ja li té sempre d'encantada. Una cara un xic plana i embotornada que devegades riu de sobte amb una tendresa... que sembla impossible l'expressió que arriba a pendre: llavors ensenya unes dents punxagudes i blanques. Té uns ulls sortits una mica sanguinosos. Tot ell és altet per l'edat (uns catorze anys); però així com les cames són massa primes i llargues, el cos és curt i ja una mica corvo... de tant fer herba, és clar.

Però, vaja, és un bon noi, l'Agustí: jo me l'estimo d'allò més, i ell també m mostra afecte. Ho facin els *sssentims*, o siga lo que siga, sempre m segueix: devegades fins de lluny me va seguint, i després tot plegat mel trobo al davant amb el sac al coll, com aquella tarda en el claustret del comte l'Arnau.

—Hola, Agustí! Que m'has vist de fóra estant?

—Sou el senyor,—va fer ell, com sempre, atonit i mig cantant les paraules que confegeix am certa dificultat. Va mirar vagament d'aquí i d'allà, i de sobte se li contreu la cara amb aquella rialla tendrissima, mirant-me de fit a fit. Diu, confegint i mig cantant: —Me pensava que era un altre... i ereu vos.

—Jo mateix, Agustí, jo mateix. Que ja has brenat?

Diu: «No» secament, altra vegada atonit i am la mirada esgarriada.

Varem estar una bona estona sense dir res més, jo fumant ensopidament el cigarret, i ell amb el cap decantat, mirant fixament una pedra que hi havia allà a terra.

Després va entrar un xicotet molt ben en-

dreçat, nèt, d'un cap molt viu, d'aquells que, am tot i ser de poble, a deu anys ja saben allargar la mà i dir «Déu lo guard. Com ho passa?», i me va fer saber que al primer pis d'allà ont erem hi havien posat l'estudi, però que ara eren *feriados*. Jo que dic a l'Agustí:

—Que no hi vas tu a estudi?

—No hi vull anar més.—

I la seva cantarella se va fer un xic rancuniosa.

—I això, per què?—

I, ell rodant el cap, convençut i trist:

—Mai més, mai més.—I, refermant-s'hi, deia an el xicotet aixirit:—No hi *vindrare* a estudi aquest hivern; no hi *vindrare*, no.—

El xicotet sel mirava amb un cert aire de superioritat indulgent, i em mig-reia a mi com volent dir: «Ai, Senyor!».

Llavores me va contar que l'Agustí hi estava malament a estudi perquè am tot i ser tant gran no havia pogut passar del *segundo cartel* de la *primera secció*, i que ell, el nen aixirit, ja estava a la *cuarta* i passava l *libro tercero* i aviat aniria a la *quinta*.

Jo, mirant-me a l'un i a l'altre, pensava: «Sí, sí, ja pots cantar: tu, tant aixiritet, pot-ser arribaras a ser una especie de *oficial cuarto* de la *clase de quintos*, i l'Agustí (tant se val!) sempre serà l'Agustí».

Mentrestant l'agutzil entrava i sortia am la regadora, fent viatges per arruixar desde dalt les plantes tristes del claustret.

—I escolteu,—li vaig dir una de les vegades que sortia.—Que ja no s canta per aquí la cançó del comte l'Arnau? Que no hi ha cap rondalla?—

Ell va migriure toscament, així com per mostrar-se superior, ell i el poble, an aquestes falornies (allò d'ençà que hi va l tren i hi ha una fabrica s va tornant com un arrabal de Barcelona), i diu:

—Ah! Sap qui ho sabia això? El vell Fajula, que va morir aquest hivern. Aquell en cantava devegades de coses d'aquestes; però ara ja és mort, i tot això ja s'ha acabat.— I torna a sortir tot trempat am la regadora, deixant-me sol am l'Agustí.

«S'ha mort el vell Fajula, i ara tot això

ja s'ha acabat!» No sé, me va deixar fret.

L'Agustí, dret al davant meu, amb el sac a coll, me mirava tot seriós. Jo que, refent-me, li dic, així, per riure:

—Oi que no, Agustí, que no s'ha acabat tot això?—

I ell, docil, s'engresca i crida am cantarella ferestega:

—No... se...nyor!—

No sé com ho va dir que cap endins dels seus ulls esgarriats hi vaig veure una reculada de sigles espantosa.

JOAN MARAGALL

BIBLIOGRAFIA

RECORTS DE LA DARRERA CARLINADA, *per Marian Vayreda*.—Olot, Imp. Planadevall, 1898.

Tot artista que hagi fet armes ha de posseir grans temes que junt amb un cumul d'impressions fondes poden produir obra d'art. Quan se tracta, com en el cas present, de fer armes contra lo estatuit, encara ha d'esser més forta la pruija de contar-ho, pel qui ha passat la vida etzarosa de montanya am totes les engunies i els grans espectacles del sublevat.

En Marian Vayreda va fer l'ultima guerra carlina, i el llibre que acaba de donar a l'estampa ns fa veure aquella campanya millor que cap dietari ni memories militars.

Al través d'aquesta collecció de quadros, alguns un xic desdibuixats i com escrits a l'aventura, s'hi veu ben bé per dins tota aquella guerra desde que van començar a corre les primeres partides carlines, al periode algid de la causa de D. Carles, i fins a l'acabament. És, ademés, un llibre escrit am gran sinceritat i am la fredor que donen els anys trascorreguts a l'home que ja té formada la familia, però que recorda am simpatia ls entusiasmes de la primera joventut.

És el primer llibre que publica en Vayreda (nom prou conegut pels quadros del seu malaguanyat germà Joaquim), i ja l'autor és un dels nostres més excellents prosis-